

H G WESSBERG:

Det rättfärdiga kriget

När de tekniska och taktiska lärdomarna är dragna av Gulfkriget återstår de strategiska. Mellanösterns framtid är ett frågekomplex. USA:s roll som i realiteten ensam supermakt är ett annat; FN:s roll ett tredje.

Krigets största kvarstående effekt är kanske att det påminde mänskligheten om att det finns något som heter ett rättfärdigt krig.

En annan lärdom är att det faktiskt lönar sig för en liten stat att göra motstånd och att alltför långtgående kompromisser med makthungriga grannar kanske inte är nödvändiga.

Informationschef H G Wessberg var tidigare ÖB:s talesman.

För militära bedömare världen över kommer Gulfkriget att fylla dagordningen för lång tid framöver. Tekniska utgångspunkter kommer — om allt går som det alltid har gått förut — att vara övervägande under de första månaderna, till och med kanske åren.

Visst finns det en hel del berättigande i det. Det kommer säker att heta att Gulfkriget var vapnets seger över människan, eller teknologins slutliga triumf över det råa och trubbiga våldet.

Smarta vapen kommer att lyftas fram som det som fällde avgörandet. De smarta vapnen — som på ritborden redan ersatts av klyftiga, begåvade och högbegåvade — stod ju också för en del av krigets mera spektakulära insatser.

Vem minns inte bilden av glidbomber som letar sig ner i lufttrummor och in genom dörrar för att slå ut ledningscentraler och gömda flygplan. I jämförelse med dessa vapen kommer det mesta som tidigare skett verka oprecist och klumpigt. Bilder från andra världskrigets förberäkningar inför allierade landstigningar kommer i ett slag att framstå som lika omoderna och onödigt brutala som bilder från första världskrigets orgier i frontanfall på befästa ställningar redan tidigare gjort.

Och därmed har väl teknikerna i princip uttömt sin egentligen mycket ringa del i beskrivningen av kriget. Efter ett tag kommer intresset för deras analyser bara att ha betydelse kring konstruktörsborden hos de — allt färre — industrier som har kompetens att driva den militärtekniska utvecklingen ytterligare ett steg närmare perfektionen.

Då kommer redan sedan länge en diskussion om stridens förande att rasa.

Lärdomarna

Lärdomarna från detta senaste ökenkrig vad gäller den sköna konsten att manövrera med förband kommer att ta längre tid att dra. Fler kommer att kunna ta del i den analysen, men oavsett insatsen kommer resultatet troligen att bli magert. Lärdomarna kommer säkerligen att vara desamma som efter andra världskriget, rörelsen och eldkraften har ännu en gång firat en seger över befästningarna, stridsvagnshindren och de väl förberedda ställningarna.

Fria samhällen fostrar bättre militära chefer än diktaturer.

En extra krydda kommer det kanske att bli att notera hur kombinationen västlig teknologi och västlig krigskonst — egentligen framtagna båda för att möta Sovjetunionens framträngade genom Västtyskland — stod sig mot östs vapen och militära tänkesätt. I Sovjetunionen kommer det kanske att väcka en viss uppmärksamhet att framgången för "deras lag" uteblev nästan helt.

Men inte heller det kommer att bli en långvarig debatt och omväxlande upplevelse. Förhållandet är inte okänt. Flera gånger tidigare har västs och östs arsenaler ställts mot varandra genom ombud. Resultatet har blivit det samma på Golanhöjderna och i Sinai. Marknadsekonomin levererar bättre vapen än socialismen. Och fria samhällen fostrar bättre militära chefer än diktaturer.

När de tekniska och taktiska lärdomarna är dragna återstår de strategiska. Eftersom de inte är rent militära, är de så mycket svårare att värdera. De befinner

sig ju på så många olika plan. Mellanösterns framtid är ett frågekomplex. Föränta Staternas roll som i realiteten ensam supermakt på världsarenan ett annat. Föränta Nationernas roll som beskyddare av de små staterna och upprätthållandet av världsordningen och folkrätten ett tredje. Någonstans i alla dessa frågor döljer sig en mycket central frågeställning, som kommer att ha stor betydelse. Kanske är det faktiskt så att Gulfkrigets största kvarstående effekt är att det påminde mänskligheten om att det finns något som heter ett rättfärdigt krig.

I hela västvärlden har efterkrigstiden påverkats av starka pacifistiska strömningar. Andra världskriget gjorde slutgiltigt rent hus med kvarvarande romantiska föreställningar om krig som något heroiskt, kanske till och med spännande. Efter 1945 har det inte någonstans i västvärlden varit möjligt att betrakta krig som något annat än den värsta av olyckor. Krig har blivit tabu.

Men som med alla andra tabubelagda företeelser har detta inneburit en del oönskade konsekvenser.

Krig har fått bli en samlingsbenämning på allt ont. De företeelser som demokratier understundom har sett sig tvungna att bekrija — förtryck, tortyr, förnedring med mera — har i det allmänna medvetandet kommit att bli synonyma med krig. Hur många människor har inte fått sig det tredje rikets grymheter noga beskrivna och understrukna med slutsatsen ALDRIG MERA KRIG när det var just dessa grymheter som nödvändiggjorde motståndet mot Hitler och gjorde kriget både nödvändigt och rättfärdigt? Hur många gånger har inte Nazitysklands — och för den delen också Sovjetunionens —

förintelseläger och folkmordsplatser nämnts som exempel på krigets konsekvenser när det i stället är dessa och andra företeelser som måste bekrigas?

Iraks anfall på Kuwait, ockupationen av landet och de brott som begicks under den utgör en moraliskt försvarbar anledning att gå i krig. Den våldsanvändning som världssamfundet utsatte Irak för var berättigad. Iraks uppträdande måste hejdas, och Iraks egna metoder gjorde våld mot Irak nödvändigt. Om det råder det faktiskt ingen tvekan.

Slutsatser för framtiden

Argumenten mot FN-alliansens krig mot Irak har varit få och lätta att bemöta. Enigheten i världssamfundet och uppslutningen bakom målen med den förda politiken bedövande. Rimligen leder detta till vissa slutsatser för framtiden.

För det första kan det hända att blotta möjligheten att andra länder kommer till ett litet, trängt lands hjälp verkar avhållande på den stora mängd av diktatorer och våldsverkare som än i dag disponerar stater som baser för sin egen maktlystnad. Mängden rättvisa krig som kommer att behöva utkämpas kommer i så fall att bli liten.

För det andra kommer de ideal och de principer som länderna i FN-alliansen åberopade kanske att få större betydelse för deras egen politik. Det blir ingen lätt uppgift för de staternas regeringar att försvara egna övergrepp i en framtid. Kanske har det också en viss effekt.

Det lönar sig att göra motstånd

För det tredje kan Kuwaitexemplet visa små stater med ett brydsamt läge att det faktiskt lönar sig att göra motstånd och att alltför långtgående kompromisser med maktthungriga grannar kanske inte är nödvändigt. I så fall är mycket vunnet. Den dag små stater tar sin egen frihet och försvaret av den på allvar minskar faktiskt möjligheten för våldsanvändning och krig högt väsentligt.

Utopier?

Kanske är allt detta utopier. Kanhända återgår allt till det gamla vanliga – FN förlorar sin nyvunna roll, enigheten om folkrättens försvarande vittrar bort. Kanske var FN-alliansens agerande mera betingat av de ledande västmakternas i allmänhets och USA:s i synnerhets strategiska intressen än av respekt för folkrätten.

Kvar står kanske bara detta rättfärdiga och till ett lyckosamt slut förda krig som undantaget som bekräftar regeln.

Och kanske finns det de i Sverige som hoppas att det går så. För om Förenta Nationernas nyvunna roll står sig, och om något annat litet land behöver hjälp att värna sitt oberoende i en framtid kommer Sverige kanske att få frågan om mer än ett fältsjukhus.

Vad svarar Sverige när kravet att delta i nästa rättfärdiga krig kommer?